

Svenska marinens försvarsförmåga Då och Nu

I Varvet Runt Nr 1 från 1962 kunde vi läsa om ”Riktlinjer för krigsmaktens framtida utformning” och i artikeln fokuserar man på det marina försvaret.

Även om det var hårda tider för marinproducerande varven efter andra världskrigets slut med kraftiga neddragningar fanns ändå en inriktning för Sveriges marina försvar. Det fanns då en förståelse för om att varven som levererade svenska krigsfartyg måste ha kontinuerliga beställningar, om än till lägre volym, både på ytvattensidan och ubåtssidan för att kunna behålla kompetensen för att långsiktigt överleva och kunna konstruera och producera de fartyg som framtida försvarsinriktningar krävde.

Denna filosofi såg ut att gälla fram till slutet 1990-talet.

Under 90-talet fick försvaret svårare att klara sin uppgift. Men då hade det främsta hotet, en invasion från Sovjet, försvagats.

Efter 90-talet fick försvaret nya uppgifter. Att vara aktiv utomlands och där agera med andra länder i olika sammanhang, FN-sanktionerade och andra, blev centralt.

Det ledde till behov av en mer offensiv militär. Den skulle vara mer lik den som stormakter har, exempelvis Frankrike som nu har trupper som gör anfall i Mali.

Sverige har dock efter 1945 haft en försvarsmakt inriktad på försvar, av Sveriges yta. En sådan har ett annat utseende, bemanning, beväpning och utrustning än den offensiva militär som behövs vid operationer utomlands, ofta långt borta.

En militär inriktad på försvar av egna landet bör ha många soldater, gärna sådana som har lokal kännedom om terräng och andra förhållanden (vädertyper, årstider). Sådan trupp kan klara sig bra med traditionell beväpning: automatkarbin, handgranater, minor, granatgevär. Att inte ha den senaste tekniken kan vara delvis till nackdel, men kan kompenseras med lokal kännedom och motivationen av att det är hemtrakten som försvaras.

Men denna del av försvaret är avvecklad nästan helt. Kvar är en liten organisation med yrkespersonal som ska kunna sättas in överallt i världen. Den räcker inte långt.

I artikeln ”Riktlinjer för krigsmaktens framtida utformning” kan ni läsa om inriktningen 1962 och jämföra hur det blev efter 2004 då det svenska försvaret tog time-out några år för att bli modernare och vassare. I dag förundras omvärld och politiker över hur lite som blev kvar. Man var snabb att göra sig av med äldre förrådsställd men fortfarande funktionsduglig materiel.

Ny materiel har i mycket begränsad del ersatt den uttrangerade.

Den krympande Svenska Marinen försöker nu livstidförlänga de operativa fartygen som redan varit tjänst i 30 år för ytterligare 10 år i väntan på nya direktiv om hur det Svenska marina försvaret se ut.

Att projektera ny marina örlogsfartyg brukar ta 4-5 år och om ingenting görs riskeras att den befintliga kunskapen går i graven och då är det för sent att ta upp tråden igen.

I dag syns inga tecken på hur det framtida marina försvaret ska se ut förutom de nu försenade ubåtarna som kontrakterades då SAAB slutligen köpte ut Kockums från Thussen Krupp Marine Systems 2014.

Riktlinjer för krigsmaktens framtida utformning

Med välvilligt tillstånd av redaktionen för MARIN-NYTT, har vi saxat följande från en längre artikel som utgör en redogörelse över riktlinjerna för krigsmaktens framtida utformning.

Artikeln återfinnes i sin helhet i MARIN-NYTT nr 1 1962.

FLOTTAN

Inom varje operationsområde bör det finnas ett eller flera utbyggda och skyddade basområden för våra sjöstridskrafter. Om sjöstridskrafterna under längre tid behöver uppträda inom annat operationsområde skall ombasering snabbt kunna ske. Detta kräver givetvis utbyggda och skyddade bassystem inom olika områden. Ett särskilt problem uppstår genom att Öresund kan bli spärrat tämligen snabbt efter ett

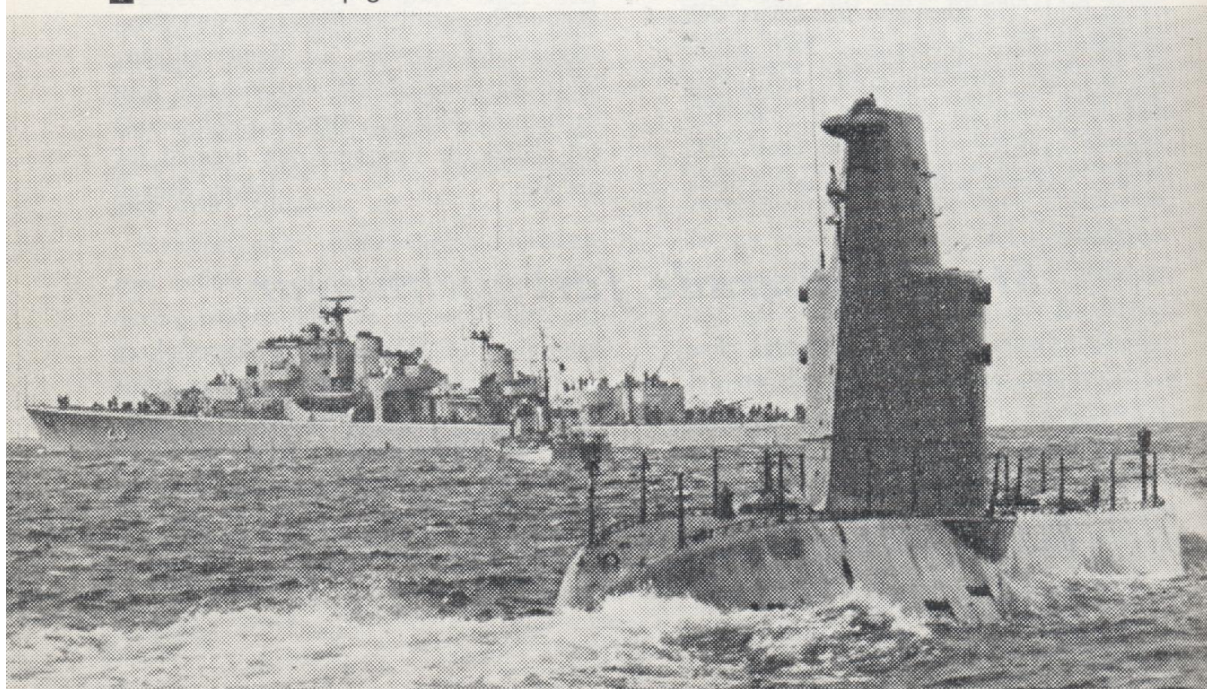
krigsutbrott. Redan från början måste vi därför ha sjöstridskrafter i både Östersjön och Västerhavet.

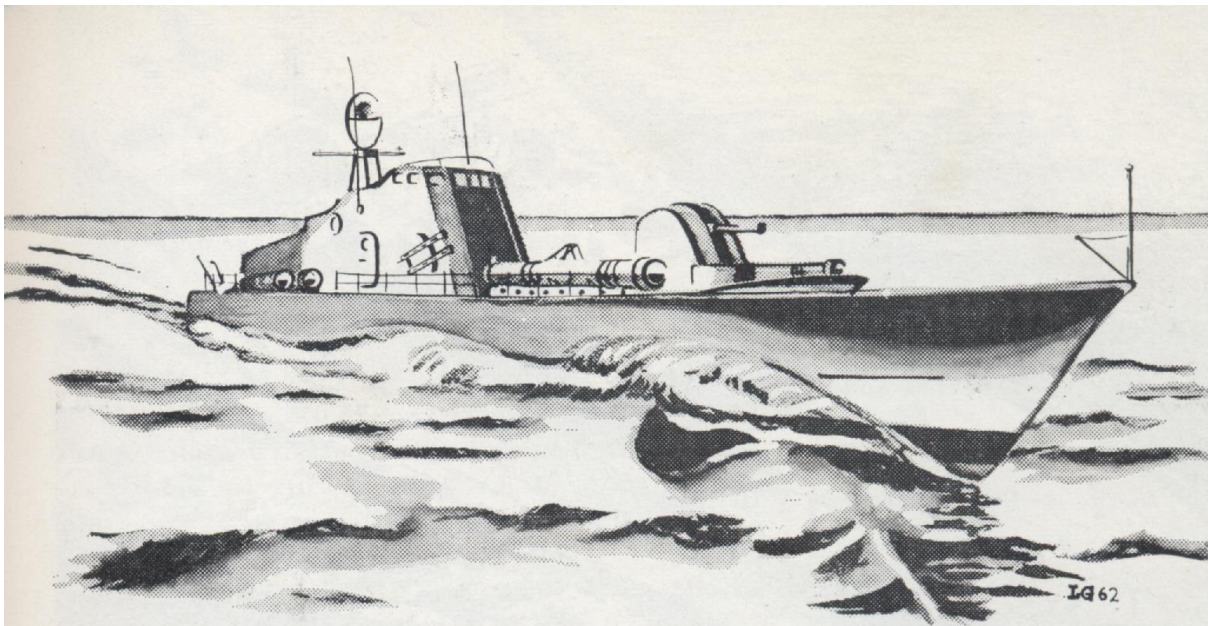
KUSTARTILLERIET

Kustartilleriförband grupperas inom för en eventuell angripare lockande invasionsområden. Fasta kustartilleriförband avses därvid för sådana områden där man under alla omständigheter vill ha vapen för omedelbar verkan. Rörliga kustartilleriförband däremot skall — allt efter lägets krav — kunna kraftsamlas till olika operationsområden. Det skall vidare skydda basområden, importhamnar och krigslossningsplatser.

Kustrobotsystemet är så planerat att kravet på ett stort antal enheter kompenseras av stor räckvidd. De enskilda

■ De moderna jagarna och ubåtarna är viktiga länkar i vårt sjöförsvaret.

■ De planerade 12 nya motortorpedbåtarna blir effektivare än sina föregångare

enheterna inom ett kustrobotförband kan grupperas så långt från varandra och med sådant skydd att förbandet med bibehållen slagkraft får hög motståndskraft.

FARTYGSBYGGNADER m. m.

Bemyndiganderamen under fartygsbyggnadsanslaget skulle medge att följande stridsfartyg kan beställas:

- 12 motortorpedbåtar
- 20 motorkanonbåtar
- 10 attackubåtar
- 2 ubåtsjaktfartyg
- 9 minsvepare

Dessutom anskaffas trängfartyg för flottan samt viss skeppsteknisk materiel. Vidare avses medel för forskning, försök och utveckling av nya fartygstyper.

Motortorpedbåtar

Enligt beslut av 1961 års riksdag har sex motortorpedbåtar av typ T 121 beställts. Denna nya fartygstyp utgör i vissa avseenden en väsentlig förbättring av T 102-typen. Skrovet är av ungefär samma storlek som hos den äldre

båten, men blir bredare och sjödugligare. Maskineriet kommer att bestå av gasturbiner, som jämfört med tidigare anläggningar kräver mindre vikt och utrymme, sparar personal samt erbjuder fördelar ur servicesynpunkt. Torpedbestyckningen blir densamma. Torpederna får ökad räckvidd och kommer att kunna fjärrstyras. De två 40 mm automatkanonerna hos T 102 utbyts mot en 57 mm automatkanon med fullständig elledning, vilket innebär ett betydligt ökat stridsvärde.

Priset på en torpedbåt av typ T 121 är ca 16,5 Mkr.

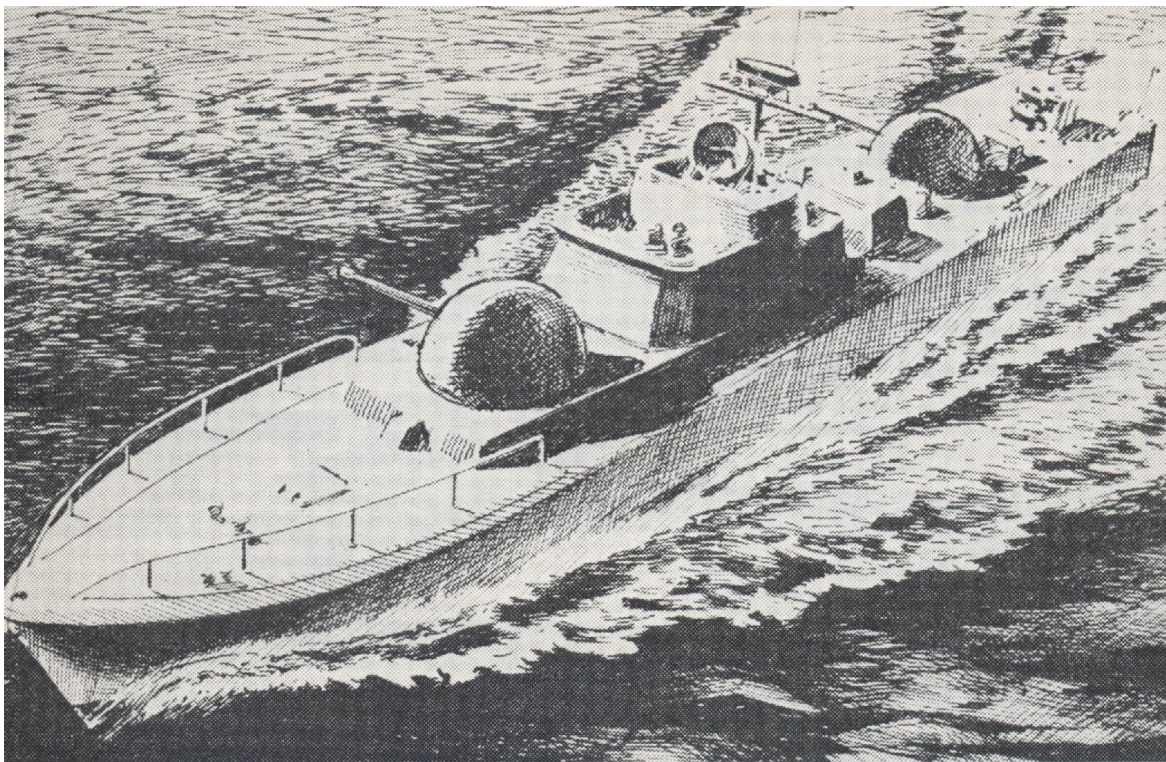
Motorkanonbåtar

Motorkanonbåten är en helt ny fartygstyp, som i organisationen kan sägas ersätta våra mindre torpedbåtar (T-42-typ), som kommer att försvinna.

Den skall kunna klara ut följande:

Anfall på en angripares överskeppnings-, raid- och infiltrationsföretag.

Understöd vid motanfall mot av angripare ockuperade öar och kustområden inom vårt eget land.

 Motorkanonbåten — ett marint universalmedel

Utläggning av mineringar.

Eskort.

Övervakning.

Spaning.

Neutralitetsvakt.

Motorkanonbåten, som alltså blir ett marint universalstridsmedel får ett displacement av ca 120 ton och sannolikt även gasturbiner. Den första serien båtar blir bestyckad med en 75 mm flackbanepjäsa och en 40 mm lv-automatkanon.

Farten blir minst 25 knop, vilket bedöms räcka till för de begränsade farvatten, där den skall uppträda.

Fartygstypen skall göras robust och oöm samt medge gång i is. Priset hålls nere så att vi kan skaffa fler enheter. Något under 9 Mkr räknar man med.

Attackubåtarna

Attackubåten är konstruktionsmässigt en ny typ. Framdrivningsmaskineriet blir oberoende av luftens syre, varför ubåten har lång aktionstid med hög fart i undervattensläge.

Denna ubåt blir enkelskrovtyp med tryckskrov av specialstål, som ökar motståndskraften mot undervattensdetonationer. Skrovet är så utformat, att manöveregenskaperna väsentligt förbättras i förhållande till tidigare ubåtstyper. Displacementet blir ca 800 ton och ubåten bestyckas med nya typer av torpeder och minor.

Av denna nya ubåtstyp har 1961 års riksdag redan beviljat anskaffning av sex enheter. De stora utvecklingskostnaderna har emellertid tyvärr nödvändiggjort att detta antal minskas till fem.

Båten är alltså en ren nykonstruktio-

on från för till akter och förutsättningen för framgång för detta avancerade projekt har varit ett intimt samarbete med ett flertal av våra ledande industriföretag, vetenskapliga institutioner och försöksanstalter.

Kostnaderna för en attackubåt av denna typ har beräknats till 40 Mkr, en relativt låg siffra jämfört med de stora belopp flera av stormakterna lägger ned på effektivisering och förstärkning av ubåtsvapnen.

Ubåtsjaktfartyg

För skydd av vår livsviktiga import- och kustsjöfart fordras fartyg, som kan försvara transporterna mot ubåtar och flyg. Uppgifterna löses tills vidare av äldre jagare, som för detta ändamål byggts om till fregatter, samt med dessa samverkande helikoptrar.

Enligt gällande moderniseringsplan kommer under första hälften av 1960-talet de fyra jagarna av Visby-klass att byggas om till fregatter. Medel har beviljats för att påbörja ombyggnad av två av dessa fartyg. Visbyklassen kommer att förses med modern ubåtsjaktutrustning och modernt luftvärn. Mot slutet av 1960-talet har dock möjlighe-

terna att förnya fregattbeståndet genom moderniseringar praktiskt taget upphört. Nya ubåtsjaktfartyg måste då tillkomma.

Deras beväpning blir i huvudsak ubåtsjaktvapen och luftvärnsrobotar för försvar av konvojer mot flyganfall. De skall även kunna användas i invasionsförsvaret.

Anskaffningskostnad för ett ubåtsjaktfartyg beräknas till 40—50 Mkr.

Minsvepare

Minsveparna kommer att bli i huvudsak av typ Arkö, dvs fartyg på ca 300 ton med skroven helt av trä. Maskiner och vapen, som ju måste utföras i metall, får en hög grad av skyddsmagnetisering för att inte påverka magnetminor. Minsveparna anses få en ny typ av utrustning för röjning av minor. För självförsvar får de i likhet med Arkö en 40 mm automatkanon.

I planen har upptagits nio fartyg av denna typ. Utöver dessa kommer dessutom att för 1963/64 ånyo äskas de tre fartyg, som på grund av projekteringsläget icke togs upp i propositionen för 1962/63. ÖB-förslaget förutsatte näm-

■ De s. k. Arkö-minsveparna får flera efterföljare av liknande typ.

ligen tillkomsten av dessa fartyg.

Priset för en modifierad Arkö beräknas till 8,3 Mkr.

Moderniseringar och ombyggnader

Kryssarna

kommer inte att bli ytterligare moderniserade. Göta Lejon är nyligen ombyggd och alltså en modern kryssare med högt stridsvärde.

Landskapsjagarna

avses under hela perioden hållas på modern nivå och ges successivt förbättrat luftvärn samt robotar. Mot slutet av perioden planeras Öland och Uppland byggas om till fregatter. Öland har redan under två år ingått i en fregattdivision, varvid fartygstypen visat sig särskilt lämpad för en framtida fregattombyggnad.

Förutom effektivisering av spaningsapparaturen kommer kraftigare antiubåtsvapen att installeras.

Visbyjagarna

kommer, som redan nämnts, enligt tidigare planering att byggas om till fregatter.

Övriga stadsjagare

liksom de till fregatter tidigare ombyggda f d stadsjagarna utgår successivt ur organisationen.

Trängfartyg

I enlighet med de krav, som följer med den rörliga bastaktiken ökar behovet av trängfartyg för underhållstjänst. Nya sådana ingår också i marinen planer.

Forskning, försök och utveckling

Nya konstruktioner av örlogsfartyg finns på ritborden och stapelbäddar runt om i världen; bärplansbåtar och svävfarkoster har börjat introduceras. Nya maskintyper, t. ex. gasturbiner och elektriska motorer med strömförsörjning från s. k. bränsleceller är under utveckling. Forskningen på ubåtsområdet kan leda till väsentligt förbättrade konstruktioner. Marinen är redan i full gång på alla dessa områden — ja, även då det gäller atomdrift, men för en effektiv insats fordras mera medel än vad anslagstilldelningen hittills medgivit.

ÖB 62 har tagit hänsyn till detta, så att de viktigaste önskemålen nu kan tillgodoses.

- Jagaren Södermanland blir den första svenska jagare som utrustas med luftvärnsroboten Seacat

Här visas ett klipp ur filmen "försvaret sim försvann" efter att 2000 års försvarsbeslut presenterats

Försvaret som försvann 2.mp4

Här halverades det Svenska försvaret och marinen bestod nu av 14 ytfartyg och 8 ubåtar.

Vid nästa försvarsbeslut 2004 halverades det Svenska försvaret ytterligare en gång och marinen består nu av 7 ytfartyg och 4 ubåtar.

Det Svenska försvaret prioriteras ner från första plats till tredje plats och landets politiker enas om att Scandinavium aldrig någonsin kommer att utsättas för hot från främmande makt.

Försvaret som försvann 3.mp4

De som är riktigt intresserade kan via denna länk se hela filmen om Försvaret som försvann

<https://www.youtube.com/watch?v=waWiu9permk>

Nedan följer några uttalande om vårt försvar efter försvarsbesluten 2000 och 2004:

- Enligt ett uttalande från Sveriges f.d överbefälhavare Sverker Göransson kan Sverige, i bästa fall och om fem år, försvara sig *på en plats i en vecka*.
- "Man måste alltid kunna skydda rikets huvudstad, vital infrastruktur, strömförsörjning och telekommunikation, viktiga flygplatser, införsel av förnödenheter och militära förstärkningar. ... I dag har [Sverige] inte den förmågan." — Försvarshistoriken Wilhelm Agrell.
- "Tanken om att försvaret av Sverige är den främsta och viktigaste uppgiften gick förlorad." — Förre ÖB Owe Wictorin.
- "För rysk del vore det en enorm fördel att 'låna' Gotland. Det kostar inget, det går enkelt och fort och de kan säga: 'Ni får tillbaka ön. Vi vill er inget illa, ni får tillbaka Gotland om 2-3 månader, bara vi fått de baltiska staterna att agera som vi vill.' Varför skulle ryssen avstå från det?" — Karlis Neretnieks, före detta rektor för Försvarshögskolan.
- Riksdagen har krävt många saker, men har aldrig gett överbefälhavaren tillräckligt med pengar för att genomföra dem.

